

UNITÁRIUS ÉLET

VI. ÉVFOLAM 3. SZÁM

1952. SZEPTEMBER HÓ

Unitárius hitünk és a művészet

Az emberiség történetében, kezdettől fogva szoros kapcsolatban áll a hit és a művészet.

„A hit Isten ajándéka” — a művészet pedig hozzásegít ahhoz, hogy megtaláljuk és megőrizzük ezt az ajándékot.

Ez az oka annak, hogy az unitárius ember lelkéhez — a természet mellett — a művészet olyan közel áll.

Hitelveink és egyházi szertartásunk egyszerűsége és tisztasága magával hozza egyházi művészetünknek a természethez közelálló, mértékletes és emberi arányokhoz szabott méreteit. Templomaink tornyait és falait nem terhelik hatalmas kupolák. A falfelületeket nem tépi fel fantasztikus, csipkézett díszekkel, misztikus fényeket átbocsájtó, keskeny ablakokkal és pillérekkel. Falait, mennyezetét nem festi be felhőkből előbukkanó angyalokkal, szentekkel. Oltár sincsen, mely pazar díszű szobrokkal benépesítené.

Az egész templombelső képe, hangulata egy szerkezetiileg áttekinthető, világításában kiegyensúlyozott, nyugodt, békés kép. Jézus emberségén keresztül közelítjük meg az Istent. A templom méretei emberi arányokhoz szabottak. Emberi és nem emberfeletti fájdalmak, örömei, vágyak és imádságok színhelye a templom. A figurális díszítést ugyan nem tiltja, de nem is kívánja, mert ez zavarná magába mélyedését, a közvetlen Istennel való kapcsolatát.

A templombelső művészetét nagyrészt maga az architektúra a térbeli kiképzés, a világos és egyenletes fényhatás és a nemes arányok alkotják. Ezen belül szerepe van a festészetnek, a fafaragásnak, továbbá dombormű, textil és ötvösművészet tarkítja. Művészi munka — festés, vagy fafaragás — díszíti a papi szószéket, ahonnan a lelkész a biblia hangját szólaltatja meg. Ugyancsak festéssel, vagy fafaragással szokták a hívők padjait is díszíteni. Gyakori a mennyezet művészi kiképzése, akár festéssel akár domborműves stukkó-díszrel. Jellemző, hogy a díszítés tárgya leggyakrabban a természettől vett virágábrázolás, akár naturalisztikusan, akár stílizálva. Az unitárius lélek egybeolvad a természettel és a művészetrel.

Központi, vagy más kiemelkedő elhelyezésben ott találjuk az unitárius templomokban az Úr asztalát, melyet művészi hímzések, textiliák, vagy csipketerítők borítanak. „Ezt tegyék az én emlékezetemre”. Templomaink felszerelésében egyik legfőbb művészi kincs az úrvacsora kehely. A legtöbbször nemes fémből készült kehelyek, az ötvösművészet remekei, melyek az elmúlt korok és népek lelki világának művészi tükröi. Legalább is magyar viszonylatban — itt is a virágdísz a legkedveltebb motívum: „Az egy igaz Isten tiszteletére!”

Szokásos — különösen Erdélyben — az unitárizmus bölcsőjében, a padoknak tarka keleti szőnyeggel való borítása, mely meleg hangulatot kölcsönöz a fehér falu templomnak. Végül, mint záróakkord tarka virágdíszrel festett, vagy faragott díszű a templomok orgonakarzata.

Az áhítatnak a képzőművészet mellett legfőbb kísérője a zeneművészet. Az unitárius hit megerősítésére nélkülözhetetlen a zene. Az orgona hangja és a dal megtölti a lelket és magasra emeli a művészet szárnyán.

Az unitárius ember és a művészet viszonyában nincsen korlát. Egyházművészetünk a történelem során a fentemlített módon alakult ki. Nem köti azt semmiféle egyházi törvény, sem dogma. Szabadságában és módjában áll a művészetet úgy magához

ölelni, ahogyan azt hite, ízlése, történelmi és népi adottsága megköveteli. Lehet, hogy a földön élő idegen népek unitáriusai, templomaikban talán nem a mennyezetet festik ki tarka virágdíszrel, lehet, hogy az eljövendő modern kor világa új architektúrát terem, új ízléssel, de egy biztos, hogy az unitárius ember örökké ragaszkodik az egyszerű, megtisztult művészethez, mert hitével, felfogásával csak ez egyeztethető össze.

Biztos az is, hogy bárhol a világon, bármilyen korban és kultúrában, az unitárius ember türelmes nemcsak a más vallásával, világnézetével, hanem ízlésével és szokásaival is, — különben nem is nevezhető unitáriusnak.

Történelmi dokumentum erre a székelyderzsi unitárius templom Szent Lászlót ábrázoló falfestményei. Néptünk multjának története és az örök művészet igazi megértése tiszteletben tartotta és megőrizte az unitárius templom falán ezeket a freskókat. Az egyébként helyi szokás és ízlés szerint, ezeket a falakat nem meszelte be s a legendás magyar szent ábrázolása nem zavarta meg őket abban, hogy unitárius módon fohászkodjanak az egy Istenhez.

Mindez azt bizonyítja, hogy az unitárius ember hitével és felfogásával a művészet egybeforrt, ez szabja meg emberségét és lelkiismerete szabadságát.

dr. Schey Iлона.

Áhítat

IMA: Örökkévaló Isten, mennyei Édesatyánk, áldásod és segédemed után áhítózik lelkünk ebben a csendes órában, töltsd el a mi életünket szent lelkednek erejével, hogy munkálkodni tudjunk tiszta lelkiismerettel a te szent neved dicsőségére. Ámen.

Egyházi ének: 50-es számú.

Vidám szívvel, vig zengéssel áldjuk szent urunkat,
A magától élő Istent, kegyelmes Atyánkat.
Ő teremtett mennyet, földet, minden állatokat,
Formált, szerzett, táplál, éltet. S szép rendszerben tarthat.

Máté evangéliuma 4 r. 4 vers

„... Nemesak kenyérrel él az ember, hanem Istennek minden igéjével, mely az ő szájából származik”.

Szorgalmas kezeink munkája nyomán ebben az esztendőben is megadta a mi szerető jó Atyánk a mindennapi kenyereinket. A hálaadás érzése fakad fel lelkünkben ezért a drága áldásért. Érezzük és látjuk, hogy Isten gondviselése egy pillanatra sem hagy el minket. Ez az érzésünk és meglátásunk indítson minket magunkbaszállásra, belső szemléletre és vizsgálódásra:

Ime itt van ez a látható világ, ez a drága föld, amelyen élünk. Ez a látható puszta föld láthatatlan termő erő hordoz magában.

Ime itt vannak a különböző növények, növényi magvak, melyek a termő erővel megáldott földre jutva kikelnek, kisarjadnak, mert serkenő, fakadó, növekedő, gyümölcsöt hozó, maghozó erők vannak benne, mindenikben a maga fajtája szerint. Milyen csodálatos az Isten teremtő ereje, kerekszény testvéreim!

Ha a puszta föld és a benne lévő termő erő, valamint az áldott búzaszem és a benne lévő sarjadó,

serkenő, csirázó erő találkoznak; mindennapi kenyér lesz belőle: tápláló, életet megtartó drága magyar kenyér itt e magyar téreken. Ahhoz azonban, hogy találkozzanak emberre van szükség; az ember munkájára, szorgalmára, lelkiismeretességére, józan ítéletére.

Magasztos és fennkölt osztályrésze van a munkálkodó embernek ebben az Isten által teremtett világban, amint ez a mindennapi kenyérnél is látható.

És mi emberek élünk ezzel a mindennapi kenyérral, amelynek létrejövetelén elgondolkozva, mélységes áhítattal fakad fel lelkünkben és őszinte hálaadás Isten iránt, aki oly bölcsen teremtette meg ezt a világot s aki oly magasztos hivatást biztosított nekünk.

Azonban „nemcsak kenyérral él az ember, hanem Istennek ígéjével“ is. Isten ígéje alatt az isteni alkotó és teremtő erőt értjük, amelyből valamennyit meg kell szerezniünk magunknak. Olyan és annyit képtelenek vagyunk megszerezni, amellyel „életet“ teremthetünk, amint ezt a Biblia nagyon világosan kifejezésre is juttatja, amikor arról beszél, hogy az öntudatra ébredt, az egyénné fejlődött ember — Ádámnak és Évának nevezi — nem szakíthatott gyümölcsöt az élet fájáról. De szakíthatott a tudás fájáról, melynél fogva az ember alkotni, teremteni képes a tudás, az ismeret mezején; a lelki, a szellemi élet területén. S amennyit saját emberi erőfeszítése által megszerez és megteremt a lelki és szellemi javakból, annyit képes a saját és egyetemes élet szolgálatába állítani, annyival képes építeni és a fejlődést előmozdítani. Az embernek multhatatlanul szüksége van arra, hogy éljen Isten ígéjével, Isten erejével: hogy szánthasson és vethessen, hogy a mindennapi kenyérért dolgozhassék, hogy azzal önmagát táplálhassa és hogy Isten ígéje, Isten ereje birtokában lelkében, szellemi állományában új és több, nemesebb és magasabb erényeket, képességeket hozzon létre. Adjunk hálát az Istennek, hogy mindezt lehetővé tette és teszi számunkra s példát mutatott erre nézve az ő tökéletes gyermekében az Úr Jézusban. Ezzel a hálaérzettel járulunk szeptember utolsó vasárnapján, őszi hálaadó ünnepünkön, unitárius templomainkban az Úrnak asztalához úrvacsoravételre. Ámen.

Bence Márton.

A Hibbert Journal ötvenéves

Hibbert Róbert (1770—1849) angol unitárius üzletember jelentős vagyonából alapítványt létesített. Az alapítványt 18 tagú tanács kormányozza, az örökös végrendeleti utasítása alapján. Az alapítványt kormányzó tanács feladata az, hogy annak jövedelmét „a kereszténység legegyszerűbb és legerthetőbb formájának terjesztésére“ használja fel.

Az alapítvány kamataiból rendszeresítették 1878-tól kezdve az évente főként Londonban, és Oxfordban megtartott Hibbert előadásorozatokat, melyek rendjén a második világháború kitörését megelőző években Albert Schweitzer a haladó kereszténység legnagyobb személyisége az afrikai Lambareneban kórházat orvos és teológus tartott előadást a teológia és a filozófia viszonyáról.

1902-ben adják ki Dr. L. P. Jacks, az oxfordi Manchester College igazgatója, a neves filozófiai író szerkesztésében a „Hibbert Journal“ első számát. Az évente négy vaskos kötetben megjelenő szemle az angolnyelvű unitárius tudományosság leghaladóbb szellemű orgánuma volt. A szemle a vallás, a teológia és a filozófia kérdéseivel foglalkozik. Az elmúlt félévszázad alatt több, mint 2000 tanulmány és cikk jelent meg hasábjain. E hatalmas anyagot pár sorban ismertetni lehetetlen. A szemle munkatársai közül megemlítenek néhány nevet, akik különféle teológiai és filozófiai irányzatot képviseltek, s ez is bizonyítja azt, hogy e lapot a haladás, egymás véleményének tiszteletbentartása szellemében szerkesztették. Köztük van a francia szabadelvű katolicizmus harcosa, a Rómától elszakadt Loisy, az orthodox és liberális anglikánizmus képviselői Temple, Inge, Major, Montefiore, a judaizmus egyik szóvivője, az indiai gondolkodást Tagore és Radhakrishnan képviselték. A filozófiai írók különféle irányzatot képviselő seregéből csak W. James, Bergson, B. Russel, J. Jaspers és G. Mar-

cel neveit említjük. Számos angol szépíró cikke is helyet talált a szemleiben. Galsworthy, Wells, Chesterton A. Huxley.

A félévszázados fordulóról ünnepi számmal emlékeztek meg, ebben néhány jelentős cikket újra közölték, köztük Tolsztoj Leo a hírneves orosz regényíró, a folyóiratban 1911-ben megjelent Filozófia és vallás című cikkét is. A Hibbert Journalt ma L. A. Garrard liverpooli unitárius lelkész, a manchesteri Unitarian College, teológiai fakultásának neves fiatal professzora szerkeszti.

Ferencz József.

A falusi asszony

először kapott szobrot Budapesten, Kossuth szobrának mellékalakjaként. Kocsis András szobrászművész alkotása, a karján kisgyermekét magához szorító be-kötött fejű asszony lelkesen küldi urát Kossuth követésére. Gondolkodik, ítél, cselekszik, hogy gyermeke számára emberi jövőt teremtsen.

A falusi asszony életének kérdése általában kö-zömbös az emberek előtt. Ha igaz az, hogy az irodalom a nép emlékezte, úgy meg kell látnunk, hogy írásos feljegyzés nélkül pergő asszonyi sorsok problémái örökre feledésbe vesznek. Népünk hatalmas, alkotó felének sorsáról beszélnek, mert a falusi asszony éppen abban különbözik tőlünk, városi asszonyoktól, hogy míg mi a szerzésen és a megtartáson kívül nem tehetünk egyebet, ő valóban alkot, akkor, amikor a falusi háztáj örök körforgásának szolgálatán kívül például szőttesben is maradandót ajándékoz övéinek, „fehér vásznat csikarva ki a fekete földből“ és a hasznosat széppé is varázsolva.

A falusi asszony szerepe egyházunk életében fel-mérhetetlen. Az ő ügyessége, áldozatkészsége, takaré-kossága tette lehetővé, hogy kollégiumaink s egyéb intézményeink, — melyek mögött sohasem állott tő-kés biztonság, — évszázadokon át értelmiséget nevel-jenek a véka búzákból, tojásos kosarakból, oldalsza-lonnákból és ajándékalakból...

Egyházunk nagyjai közül főleg Orbán Balázs és Gelei József voltak azok, akik a falusi asszony alkotóerejét megértették. De a székely nőszövetségek gyakorlati munkája és a székelykereszturi gazdasági leánytanfolyam is azt bizonyítja, hogy az unitárius lelkiismeretben mindig élt kötelezettségünknek, tartó-zásunknak tudata.

Minél jobban belemélyedünk e problémába, annál tisztábban láthatjuk, hogy néprajzos, egészségügyi, gazdasági, művelődési szakemberek tudásának legja-vára lenne szükség ahhoz, hogy e sokrétű feladatot felmérhessük. Egy folyóirat állandó lüktetése egyszer talán létrehozhatná azt a munkaközösséget, mely e keskeny ösvényen elindulhatna.

E gigantikus feladat vállalásához csak a Biblia tanítása adhat bátorítást: az erőtlenség legyőzhetetlen erejéről.

Sz. Weress Jolán.

alapított

Tallózás

I.

Heckenast Gusztáv és Spira György „A magyar nép története,“ című munkájában, amely a Tankönyv Kiadó Vállalat kiadásában jelent meg, s amely népünknek 1526—1849-ig terjedő történelmét öleli fel. — „Tiszántúli parasztmozgalmak“ című fejezetében olvassuk az alábbiakat: „Az 1560—70-es évek tiszántúli parasztmozgalmainak harci ideológiája az antitrinitarizmus volt. Az antitrinitárius irányzat fő képviselője Dávid Ferenc, Erdélyben és a Tiszántúlon működött. 1570-re megjövendölte egy új világ, az „Ezeréves birodalom“ eljövételét, amelyben már nem lesznek társadalmi különbségek, nem lesz háború, az igazak boldog egyenlőségben élnek a gonoszok pedig elpusztulnak. Dávid Ferenc híve lett Kolozsvár lakosságának nagy része, Heltai Gáspárral a nagy íróval és könyvnyomtatóval együtt. Tanításai szélteben terjedtek a parasztok között és különösen a Tiszántúlon és Debrecen környékén. Magában Debrecen városában lépett fel Arany Tamás falusi prédikátor, aki azt tanította, hogy nem kell adót fizetni és nem kell en-

gedelmeskedni a fejedelemelek. Néhány esztendő múlva Debrecen lett a központja Karácsony György felkelésének (1569—1570-ig), amelynek célja a török kiűzése és a földesurak leverése után „Az Ezeréves Birodalom” megvalósítása lett volna. Karácsony táborában tízezer fegyveres gyűlt össze, elsősorban debreceni városi plebejusok és Debrecen környéki szegény parasztok, de csatlakozni készült hozzá Eger várának egész lakossága. Karácsony György megütközött a törökökkel, de vereséget szenvedett s ezután rövidesen elbukott a debrecenkörnyéki parasztságnak eme nagyarányú felkelése, még mielőtt az egész Tisza-mentén csatlakozhatott volna hozzá. A parasztság továbbá megmozdulásait ezen a vidéken a Báthory István trónraléptével megerősödő fejedelmi hatalom lehetetlenné tette. A parasztmozgalmak elfojtása után az antitrinitáriusok ellen fordult. **Dávid Ferenc** börtönben halt meg, tanítványait megfélemlítéssel elhallgattatták, vagy kiűldözték az országból.

II.

Az erős függetlenségi érzéséről ismert Radák Istvánné, — olvassuk egy régi-régi ujság elsárgult lapjain, — többek előtt nem éppen hízogó megjegyzéssel illette Ferenc József császár és király személyét. A császár hívei közül valaki ezt a rendőrhatalom tudomására hozta. Eljárás indult a „felségérsítő” ellen, aki csak úgy szabadult meg a bizonyára nem csekély büntetéstől, hogy néhai nagynevű püspökünk, akkor még kolozsvári lelkész: **Ferenc József** férfiasság nagylelkűséggel önként vállalta, hogy a sértő megjegyzés nem a császárra, hanem a névazonosság folytán az ő személyére vonatkozott.

III.

Nemrégiben ünnepelte az Országos Rabbiképző intézet fennállásának 75.-ik évfordulóját.

Ezzel kapcsolatosan „az Új Elet”-ben a magyar izraeliták lapjában olvassuk a következőket:

„Az 1877-ben lefolyt fényes megnyitó ünnepség külsőleg is dokumentálta, hogy az egyetemes zsidó tudomány és magyar szellemi élet eszményének tartják. Heinrich Graetz a boroszlói, David Cassel a berlini rabbiképző nevében beszélt. Az ünnepségen részt vett a debreceni és nagyenyedi és a **kolozsvári unitárius teológiai főiskolák** küldöttsége. A megnyitás de-terminálta az intézet leendő súlyát és küldetését”.

Móricz Zsigmond és az unitáriusok

Tíz évvel ezelőtt hullott ki az alkotó toll a magyar realista irodalom legnagyobb művelőjének: **Móricz Zsigmond**nak a kezéből. Halálának évtizedes fordulója alkalmából nem lesz érdektelen, ha felelevenítjük azoknak a kapcsolatoknak az emlékét, amelyek a nagy író az unitarizmus eszméjéhez fűzték.

Halála előtt rövid pár évvel **Móricz Zsigmond**, **Bözödi György** erdélyi író atyáncfiával körutat tett Erdélyben s ennek során került összeköttetésbe az unitarizmussal, az unitárius közösséggel, intézményeinkkel. Meglátogatta kolozsvári és székelykeresztúri kollégiumainkat is. Különösen megragadta a nagy író kolozsvári kollégiumunk bibliográfiai és levéltári szempontból ritka értékű könyv, illetőleg levéltárának gazdag gyűjteménye. Kolozsvári teológiai és gimnáziumunk hallgatói napokon keresztül nyalábszámra vitték **Móricz Zsigmond** Központi szállóbeli lakására a kolozsvári kollégium könyvtárának anyagát. Soraink között többen vannak még, akik fültanúi voltak annak a beszámolónak, amelyet a nagy író az unitárius tantestület és diákság előtt erdélyi benyomásairól, közelebbről pedig az unitarizmusnak személyére gyakorolt hatásáról tartott. A közvetlen hangú megbeszélés során **Móricz Zsigmond** őszintén bevallotta, hogy az unitárius felfogás kristálytisza szellemi légköre előtte mindeztől teljesen ismeretlen volt. Önvallomásszerű nyíltsággal hangoztatta, hogy ha a reformáció korában élne, most, hogy az unitarizmust is megismerte, nem lenne többé kételkedés előtte, hogy életútjának rendjén a hitigazságok felé vezető ösvények közül melyiket válassza. Valami tompa rezignáció árnyéka vibrált a hangjában, am-

kor megemlítette, hogy Erdélyről írott regénytrilógiáját, amely tudvalevőleg Erdély küzdelmes történelmi múltjából merítette témáját, az unitárius vallás és egyháztörténelem eszmei igazságának ismeretében egészen másképp írta volna meg. Az elragadtatás hangján nyilatkozott **Móricz Zsigmond** **Dávid Ferenc** munkáiról is, amelyeket Kolozsvárott tartózkodása alatt behatóan tanulmányozott. „Ritka élvezet és igen jó esik ezekben a zaklatott időkben a **Dávid Ferenc** zengő, tiszta magyar nyelvezetében gyönyörködni, elmélyülni, felfrissülni és belőle új erőt meríteni” — mondotta **Móricz Zsigmond**.

A nagy magyar írók hitigazságaink vonzó szépségeivel szemben leplezetlen rokonszenvvel és őszinte megértéssel megnyilatkozó szelleme előtt unitárius közösségünk is hálás kegyelettel adózik halálának első évtizedes fordulójának alkalmából.

Szörványaink:

Csepel

Már a 900-as évek elején megjelennek Csepelen az első unitáriusok. Lassan nő a számuk, de mégis egy világháborúnak kellett végigseperni hazánk felett, hogy az Erdélyből itt otthoni találtak megalapíthatóság unitárius szörványunkat.

Boldog emlékü **Molnár János**, első szörványgondnok atyáncfia, atyai szeretettel, simogatással öröközött ennek megerősödésén. Az ő megkezdett útján vitte tovább a szörványéletet e sorok írója, majd katonáskodása és fogsága ideje alatt **Molnár Sándor** és **Kuthy Tamás** atyáncfiak.

A népes **Weber** család alkották a szörvány zömét s körük csoportosultak a **Szabadi** (leányágon **Molnár**ok), **Fazakas**, **Máthé**, **Szilágyi**, **Koncz**, **Kuthy**, **Kiss**, **Illés**, **László**, **Szabó** családok.

Nem voltunk mi honfoglalók, csak az Erdélyből ideszakadt unitáriusoknak ősi hitükben való fennmaradását akartuk biztosítani.

Lélekszámunk megközelíti a százat. Istentiszteletünket minden hó utolsó vasárnapján először a polgári iskolában, később **Ágay László** ref. lelkész és hívei testvéri felajánlása folytán a ref. gyülekezeti teremben tartjuk.

Istentiszteletünkön az ígét **Pethő István** hirdeti legtöbbször, aki fáradtagot nem kímélve, egymástól igen távol lakó híveit nem egyszer fölkereste, ezzel is erősítve bennük az ősi unitárius testvéri összetartást, buzdítva őket a mélyebb hitéletre és hitükhöz való ragaszkodásra. Lelkes segítőtársai **Beneze Márton** és **Husztai János** lelkészek.

Istentiszteleten kívül híveink résztvesznek a Pest-szentlőrincen tartott evangélikáció előadásokon. Az ezt követő teaestélyeken pedig, ahol mint egy nagy családot képezve vagyunk együtt, boldogan emlékezünk vissza erdélyi otthonunkra, hozzátartozóinkra s az itt eltöltött kellemes estékről lélekből megerősödve megyünk haza.

Kevesen vagyunk Csepelen, de nem a lélekszám a fontos, hanem az, hogy ápoljuk és fenntartsuk őseink legszebb s legmaradandóbb örökségét: unitárius hitünket.

Szánthó Ferenc, gondnok

Kossuth Lajos az unitárius hitvallásról

A magyar nemzet az elmúlt napokban ünneplő lélekkel hódolt a szabadságharc vezérének: **Kossuth Lajos**nak emléke előtt. Születésének 150-ik évfordulója alkalmából az egész haladó világ figyelmé országnak felé fordult, mert hisz **Kossuth Lajos** az egyetemes emberi szabadság gondolatának világszerte hírnévvel, tisztelettel és megbecsüléssel övezett harcosa volt.

A nagy szabadsághős emlékének óhajunk áldozni mi is, amikor az alábbiakban szemelvényeket ismeretünk abból a levélből, amelyet a nagy szabadsághős 1884 március 18-án néhai **Kovács János**hoz kolozsvári kollégiumunk egykori nagynevű világhíró igazgatójához intézett turini magányából. Ennek a levélnek

cinkográfiai másolata budapesti egyházközségünk leg-szentebb ereklyéi közé tartozik s azt néhai boldog-
emlékű Kovács Kálmán v. egyházi referens ajándé-
kozta budapesti egyházközségünknek. A levél, — ame-
lyet ismertetés céljából Buzogány Kálmán lelkipász-
tor fia szíves előékenységgel bocsátott rendelkezé-
sünkre, — egyetemes magyar vonatkozásain felül olyan
részletekben is bővelkedik, amelyek bennünket unitá-
riusokat közelebbről érdekelnek s amelyek élénk fényt
vetnek nemzetünk nagy fiának hitvallásunkról alkot-
ott felfogására.

„Örvendtes tudomásomra szolgált, — írja Kos-
suth Kovács Jánosnak 1884 március 2-án hozzá inté-
zett levelére, — hogy az amerikaiak a kolozsvári uni-
tárius főiskolában két tanári állomást akarnak alapí-
tani, hogy az egyikre akkor már 12.000 forintot gyűj-
tött. Örömmre válnék megérhetni, hogy reménye
mind a két alakítására nézve teljesebbé ment.

En, mint tudja tisztelt Tanár úr, nem tartozom az
unitáriusok felekezetéhez. Evangélikusnak születtem,
evangélikus vallásban nevelkedtem s lélkemben jól
érezem magamat Luthernek azon tana mellett, mely a
lelkiismeretet emancipálta, midőn a keresztény vallás
kútfejeként a Szentírást, az edénynek pedig, melyet
azon kútfejből meríteni kell, nem a bármi néven ne-
vezett tekintély diktátorságát, hanem az egyéni sza-
bad ítéletet jelölte ki, melynek nincs megtiltva semmi
Syllabusok által, hogy azon másik azon nem írott
könyv reveletátióiból is merítsen, melynek neve ter-
mészet s melynek úgy a porszemben, mint a világok
nyírádjáiban nyilatkozó örök törvényei örök tör-
vényhozóra vallanak. S nem tagadhatom, hogy igaza
lehet Byronnak, midőn azt írta: „Religions take their
turns and other creeds will rise with other years“.
(A vallások változnak és más idővel más hitformák
keletkeznek.) Dehát nem habozom bevallani, hogy
amíg Byron ezen jóslata beteljesednék, az unitárius
hitvallásnak volnék hajlandó legelterjedtebb s legto-
vább tartó jövődöt ígérni és pedig azért, mert a fő-
súlyt nem transzcendens spekulációkra, melyeknek
eredete az indus Wédákra vezethető vissza (Timurti)
nem mysticus dogmákra, melyeknek egynemelyikéről
írva van „Credo quia absurdum“, hanem Krisztus e-
főlestarra az emberszeretetre fekteti, mely a társas-
lényé alkotott emberiség tökéletesedésének törvénye,
melynek uralma nélkül sohasem lesz megadva az
emberiségnek az a nagy áldás, melyet Krisztus e szá-
vakkal kíván követőinek: — „Béke legyen Veletek“.

H Í R E K

RAKOSI MÁTYÁS miniszterelnök-helyettes lett
Népköztársaságunk Minisztertanácsának elnöke, Dolgozó
népünk nagy örömmel fogadta a hírt és lelkes örö-
mét, a termelésben elért újabb sikerekkel is kifeje-
zésre juttatta.

Ünnepélyes keretek között iktatta be Polgárdiban
dr. Csiki Gábor esperes, püspöki helynök **Szolga Fe-
rencet** a dunántúli egyházközség újonnan kinevezett
lelkészét tisztségébe. A beiktatott lelkész szászkei szol-
gálatát után a lelkészi kar nevében **Pethő István** egy-
házköri főjegyző, a polgárdi gyülekezet nevében **Szász
Domokos**, majd Aradi Ignác helybeli katolikus és
Antal Gyula református lelkipásztor üdvözölték me-
leg szavakkal a beiktatott lelkészt.

Debreceni gyülekezetünk is új lelkipásztort kapott
Szász János fia személyében, akit Dr. Csiki Gábor
megbízásából **Pethő István** egyházköri főjegyző iktat-
ott be. A szászkei szolgálatot a beiktatott lelkész vé-
gezte, akit a lelkészi kar nevében **R. Filep Imre**
hódmezővásárhelyi lelkész, a gyülekezetek nevében
Bajor János füzesgyarmati lelkész, a debreceni egy-
házközség nevében pedig **Zsigmond József** gondnok
üdvözölt. A helybeli református gyülekezetek és Pé-
ter János tiszántúli püspök üdvözlését, **Kovács András**
h. püspök tolmácsolta. A helybeli baptisták nevében
a prédikátor üdvözölte a beiktatott lelkészt. **Gulyás
Endréné** presbiternő az új tiszteletes asszonyt üdvö-
zölte meleg szavakkal, **Harsányi Pál** ny. békés-bánati
ref. esperes a beiktatott lelkész szüleiéről emlékezett
meg bensőséges beszédben. A Kossuth-utcai ref. gyü-
lekezet részéről a gyülekezet legidősebb presbiter-
mondott üdvözlő szavakat, megemlékezve arról, ho-

a Kossuth-utcai ref. templom volt a debreceni uni-
táriusok első hajléka. A beiktatási ünnepélyt délután
evangélizáció követte. Evangélizált **R. Filep Imre**
hódmezővásárhelyi lelkész, majd **Szász János** debre-
ceni lelkész tartott előadást az unitárius gondolat
képviselőiről. Másnap evangélizáció keretében **Bajor
János, Filep Imre, Pethő István** és **Szász János** lelké-
sek a tékozló fiú evangéliumi példázatát adták elő.

NEPKÖZTÁRSASÁGUNK ALKOTMÁNYÁNAK
harmadik évfordulója alkalmából egyházközségeink
istentisztelet keretében emlékeztek meg a nevezetes
eseményről.

Népek békekongresszusa ül össze december 5-én,
hogy az emberiség legéletbevágóbb kérdéséről tár-
galyon. Lelkes örömmel üdvözöljük a nagyjelentő-
ségű eseményt és bizakodó reménységgel tekintünk
munkájának áldásthözó eredményei elé.

A Magyar Rádió október 19-én 9.30—10.15-ig és
november 9-én 9.30—10.15-ig rádiós istentiszteletet
közvetít a Koháry utcai templomból, november 23-án
9-től—9.30-ig pedig rádiós vallásos félórát a Studióból.

A magyarországi evangélikus egyház területi be-
osztásának újrendezéséről szóló evangélikus egyházi
I. törvénycikk végrehajtásaképpen déli és északi egy-
házkerület alakult. A déli evangélikus egyházkerület
élén **Dezséry László** püspök és **Darvas József** közok-
tatásügyi miniszter, egyházkerületi felügyelő áll. Az
északi evangélikus egyházkerület egyházi elnöke dr.
Vető Lajos püspök, világi elnöke **Margócsy Emil** egy-
házkerületi felügyelő. Az újonnan alakult egyházke-
rületek vezetőségéhez egyházunk elnöksége a meg-
alakulás alkalmából a következő üdvözlő iratot in-
tézte: „Abból az alkalomból, hogy az egyházkerület
megalakult a Magyarországi Unitárius Egyház Köri
Tanácsa az Egyházkerületnek, Isten dicsőségét, a ma-
gyar nép boldogítását és az egyetemes világbéke ügyét
szolgáló nemes munkájára Isten gazdag áldását kí-
vánja. Ebben a munkában az unitárius egyház az
evangélikus egyházban idősebb munkatársát látja és
áldja.“

Atyafiságos szeretettel:

dr. Gálfalvi István s. k.
főgondnok.

dr. Csiki Gábor s. k.
püspöki helynök.

Halottaink

Simándi Béla fia áldozatos lelkű hívünk, ifjúsá-
gunk nemesszívű, önzetlen barátja 46 éves korában
meghalt. Széleskörű részvét mellett helyezték örök-
nyugalomra a Farkasréti temetőben. Egyháza érdeké-
ben kifejtett zajtalan és áldásthözó munkásságát **Pethő
István** egyházköri főjegyző méltatta melegszerű bú-
csúbeszédében, hangot adva a volt iskolatárs kegyele-
tes érzéseinek is. Áldozatos emléke örökké élni fog.

Dr. Gelei Gábor pedagógiai főiskolai tanár, életé-
nek 37-ik évében — követve rövid négyedével ezelőtt
elhúnyt édesapját: dr. Gelei József egyetemi tanár,
egyházunk volt főgondnokát — Budapesten önhúnyt.
A fiatal biológus nemzedék sokatígéző tagja szállott
vele korai sírba, aki nagynevű édesatyja tudományos
hagyatékának méltó örököse volt. Koporsója fölött dr.
Csiki Gábor esperes, püspöki helynök mondott meg-
ható búcsúszavakat. Áldás emlékére. Megszomorodott
szívű özvegyével, édesanyjával és három kis árvájá-
val legyen és maradjon az Úr támogató kegyelme.

Székely Tihamér Pestszentlőrincen meghalt.

Réti János szentábrahámi születésű pesterzsébeti
presbiter fia, gyülekezetének áldozatkész tagja, Pest-
erzsébeten, — **Eötvös János** fia Vecsésen, — **Iszlai
Sámuel** fia Kispesten, — **Fazekas Dénes** fia Buda-
tétényben, **Gáthy Fülöp** fia Budapesten meghalt.
Áldás emlékükn.

UNITÁRIUS ÉLET

Laptulajdonos a Magyarországi Unitárius Egyházkör.

Felelős szerkesztő és kiadó: **Dr. Csiki Gábor.**

Evi előfizetési díja: 6 forint.

Budapest, IX., Högyes Endre-utca 3.

Táv. : 183—186.

st. F. v.: Becker Géza.